

คอลัมน์ “เศรษฐกรรคนเจ้าพระยา”

นิตยสาร ผู้จัดการรายเดือน ฉบับเดือนมีนาคม 2545

Arthur Andersen

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

ใครๆก็กล่าวว่า Arthur Andersen กำลังอาการหนัก ถึงจะเสริมภาพลักษณ์ ด้วยการโหมประชาสัมพันธ์มากเพียงใด วงการธุรกิจเชื่อว่า อาการของ Arthur Andersen เข้าขั้นโคม่า ผู้คนกำลังจับตามองธุรกิจการบัญชีระหว่างประเทศ ซึ่งมียักษ์ใหญ่เพียง 5 บริษัท ที่เรียกกันว่า The Big Five โดยที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจนเหลือเพียง The Big Four

Arthur Andersen ถือกำเนิดในปี พ.ศ. 2456 ในนาม Andersen DeLany and Co. โดยมีสำนักงานใหญ่ ณ นครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เป็นผลจากการตกลงกันเป็นหุ้นส่วนระหว่างอาร์เธอร์ แอนเดอร์เซน (Arthur Andersen) กับแคลเรนซ์ เดอลานี (Clarence DeLany)

เมื่อแคลเรนซ์ เดอลานีถอนตัวจากการเป็นหุ้นส่วนในปี พ.ศ. 2461 Andersen DeLany and Co. เปลี่ยนชื่อเป็น Arthur Andersen and Co. อาร์เธอร์ แอนเดอร์เซน เป็นผู้จัดการบริษัทยาวนานถึง 30 ปีเศษ จวบจนถึงแก่กรรมในปี 2490 อำนาจการบริหารตกแก่เลียวนาร์ด สเปซเค็ค (Leonard Spacek) ซึ่งอยู่ในตำแหน่งต่อมาอีก 16 ปี จวบจนถึงแก่กรรมในปี 2503

Arthur Andersen and Co. เริ่มขยายสาขาภายในสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2460 และเริ่มขยายสาขาสู่ต่างประเทศในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เริ่มต้นด้วย Mexico City ในปี 2498 และขยายตัวสู่เอเชียแปซิฟิก โดยลงนามในสัญญาความร่วมมือกับ SGV Group ในฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซียในปี 2515 โดยที่ SGV Group กลายมาเป็นสมาชิกของ Arthur Andersen ในปี 2528 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นฐานธุรกิจสำคัญของ Arthur Andersen นอกจากการขยายสาขาในกลุ่ม Asian NICs และอุษาคเนย์แล้ว Arthur Andersen รุกเข้าทำสัญญาพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์กับ Asahi and Co. แห่งประเทศญี่ปุ่นในปี 2536 ด้วย

Arthur Andersen บุกรวมออสเตรีย ประเทศสหภาพโซเวียตรัสเซียตั้งแต่ปี 2517 การขยายฐานธุรกิจในยุโรปตะวันออกมีมากยิ่งขึ้นอีกภายหลังการล่มสลายของอาณาจักรโซเวียต ในปี 2534 ก่อนหน้านั้นในปี 2530 Arthur Andersen เข้าไปยึดหัวหาดในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในปัจจุบัน Arthur Andersen มีสาขาในประเทศต่างๆรวม 84 ประเทศ มีพนักงาน 85,000 คน มีสำนักงานทั่วโลกไม่น้อยกว่า 382 แห่ง และมีหุ้นส่วนการบัญชีจำนวนไม่น้อยกว่า 3,504 ราย

นับตั้งแต่ทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา Arthur Andersen เริ่มให้บริการให้คำปรึกษา (Consulting Services) ธุรกิจด้านนี้ให้รายได้งาม ในขณะที่ธุรกิจการตรวจสอบบัญชีก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ความผิดพลาดในการตรวจสอบบัญชีทำให้ Arthur Andersen ต้องจ่ายเงินชดเชยความเสียหายจำนวนมาก ทั้งแก่ผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่บริษัทที่ Arthur Andersen รับรองงบดุลและรายงานการเงินอย่างไม่ถูกต้อง การเติบโตของธุรกิจการให้บริการการให้คำปรึกษาก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในบริษัทที่รุนแรงมากขึ้นตามลำดับ อำนาจการบริหารจัดการบริษัทตกแก่ผู้นำสายการบัญชี การจัดสรรทรัพยากรภายในบริษัทให้ความสำคัญแก่สายการบัญชีเกินกว่าสัดส่วนอันพึงได้ ทั้งๆที่รายได้จากการตรวจสอบบัญชีลดความสำคัญลงในโครงสร้างรายได้ของบริษัท แต่พนักงานสายการบัญชีได้รับเงินเดือน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโบนัสสูงกว่าพนักงานสายบริการการให้คำปรึกษา ความขัดแย้งและความไม่พอใจภายในบริษัทจึงคุกรุ่นและรวันระเบิด

ในปี 2532 Arthur Andersen ตัดสินใจปรับโครงสร้างครั้งใหญ่ โดยแยกธุรกิจการบัญชีและธุรกิจการให้คำปรึกษาออกจากกัน บริษัทแม่มีชื่อใหม่ว่า Andersen Worldwide ส่วนบริษัทลูกประกอบด้วย Arthur Andersen กับ Andersen Consulting ธุรกิจหลักของ Arthur Andersen คือ บริการการบัญชี ส่วนธุรกิจหลักของ Andersen Consulting คือ บริการการให้คำปรึกษา ภายใต้โครงสร้างใหม่ดังกล่าวนี้ Andersen Consulting มีภาระในการส่งมอบรายได้ขึ้นต่าระดับหนึ่งแก่ Andersen Worldwide

ภายหลังการปรับโครงสร้างการบริหาร รายได้ของ Andersen Worldwide เพิ่มขึ้นอย่างน่าตื่นตาตื่นใจ แต่ความขัดแย้งภายในบริษัทยังไม่หมดสิ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความรุ่งเรืองของธุรกิจการให้คำปรึกษา ในขณะที่ธุรกิจการบัญชีเผชิญภาวะตกต่ำ ผู้นำ Andersen Consulting พวกเขารู้สึกว่า Andersen Consulting เป็นฝ่ายเกื้อหนุน Arthur Andersen ทางการเงิน โดยมีรายได้ที่ Andersen Consulting ต้องส่งมอบให้ Andersen Worldwide เป็นกลไกการเกื้อหนุนที่สำคัญ เมื่อผู้นำ Andersen Consulting มีอายุยืนกุมการบริหาร Andersen Worldwide ได้ ทั้งๆที่รายได้จากธุรกิจการให้ปรึกษาแซงหน้าธุรกิจการบัญชีแล้ว สายใยแห่งความอดทนก็ขาดผิง

ในปี 2540 Andersen Consulting ยื่นฟ้อง Andersen Worldwide ขอแยกตัวเป็นวิสาหกิจอิสระ ทั้งนี้โดยอ้างว่า Arthur Andersen ละเมิดสัญญา จัดตั้งแผนกบริการการให้คำปรึกษาแย่งชิงลูกค้ากับ Andersen Consulting ต่อมา อนุญาโตตุลาการของ International

Chamber of Commerce มีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2543 เห็นชอบให้ Andersen Consulting แยกตัวเป็นอิสระได้ เพราะโดยข้อเท็จจริง Andersen Consulting มิได้มีการบริหารจัดการร่วมกับ Arthur Andersen ตั้งแต่ต้น โดยที่ Andersen Worldwide มีแต่ชื่อเท่านั้น คณะอนุญาโตตุลาการห้าม Andersen Consulting ใช้ชื่อ Andersen อีกต่อไป เพราะ Andersen เป็นยี่ห้อของ Arthur Andersen ขณะเดียวกัน Andersen Consulting ต้องชำระเงินค่าธรรมเนียมจำนวน 30 เดือน (ประมาณ 1,000 ล้านดอลลาร์อเมริกัน) แก่ Arthur Andersen ตามข้อตกลงเดิม ซึ่งถือเป็นค่าธรรมเนียมค้างจ่ายในระหว่างที่คดีขึ้นสู่การพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ

Arthur Andersen ประกาศชั้ยชนะในการทำสงครามทางกฎหมาย เพราะได้เป็นเจ้าของยี่ห้อ Andersen ข้างฝ่าย Andersen Consulting ก็ประกาศชั้ยชนะ เพราะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพียงประมาณ 1,000 ล้านดอลลาร์อเมริกันแก่ Arthur Andersen แทนที่จะเป็น 14,500 ล้านดอลลาร์อเมริกันตามที่ Arthur Andersen เรียกร้อง

Andersen Consulting เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น Accenture นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2544 เป็นต้นมา เพราะมิอาจใช้ชื่อ Andersen ตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอีกต่อไป ภายหลังการแยกตัว Accenture มิได้มีธุรกิจรุ่งเรืองดังที่วาดฝัน

ส่วน Arthur Andersen ก็ต้องสูญเสียโอกาสในการหารายได้จากบริการการให้คำปรึกษา และก็ต้องเริ่มต้นธุรกิจนี้ใหม่ ทั้งๆที่ Arthur Andersen เห็นความสำคัญของบริการการให้คำปรึกษาก่อนยักษ์ใหญ่อื่นๆในธุรกิจการบัญชีระหว่างประเทศ การห้ามนั้นระหว่าง Andersen Consulting กับ Arthur Andersen มีผลในการทอนกำลัง Arthur Andersen อย่างสำคัญ

การสูญเสียศักยภาพในการหารายได้ของ Arthur Andersen ถูกซ้ำเติมด้วยภาระการจ่ายเงินชดเชยความเสียหายอันเกิดจากความผิดพลาดในการตรวจสอบบัญชี

* ในทศวรรษ 2530 Arthur Andersen ถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากวิกฤติการณ์สถาบันการเงิน Saving and Loan (S&L) ในสหรัฐอเมริกา จนต้องยอมจ่ายเงินชดเชย 65 ล้านดอลลาร์อเมริกันเพื่อยุติคดีในปี 2536

* ในเดือนพฤษภาคม 2544 Arthur Andersen ตกลงจ่ายเงินชดเชยความเสียหายจำนวน 110 ล้านดอลลาร์อเมริกันแก่ผู้ถือหุ้น Sunbeam Corp ในฐานที่รับรองงบดุลและรายงานการเงินที่แสดงกำไรเกินกว่าความเป็นจริง

* ในเดือนมิถุนายน 2544 Arthur Andersen ยอมจ่ายค่าปรับจำนวน 7 ล้านดอลลาร์อเมริกันแก่ U.S. Securities and Exchange Commission ในฐานะที่รับรองงบดุลและรายงานการเงินของ Waste Management Inc. อย่างไม่ถูกต้อง โดยมีรายได้ระหว่างปี 2535-2539 สูงกว่าความเป็นจริงนับพันล้านดอลลาร์อเมริกัน ขณะเดียวกัน ผู้ถือหุ้น Waste Management Inc. ฟ้อง Arthur Andersen เรียกค่าเสียหายจำนวน 229 ล้านดอลลาร์อเมริกัน Arthur Andersen ยินยอมจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย แต่ไม่เปิดเผยจำนวน

การล้มละลายของ Enron Corp ยักษ์ใหญ่ในธุรกิจพลังงานและแก๊สธรรมชาติในเดือนธันวาคม 2544 ชูด Arthur Andersen ร่วงหล่นสู่หุบผืนศพ เพราะ Arthur Andersen มีเพียงแต่รองรับงบดุลและรายงานการเงินของ Enron เท่านั้น หากยังเป็นผู้ตรวจสอบภายในของ Enron ด้วย พนักงาน Arthur Andersen จำนวนไม่น้อยแปรสภาพเป็นพนักงาน Enron ด้วยเหตุที่ Enron เป็นยักษ์ใหญ่ระดับหมื่นล้าน ความเสียหายอันเกิดจากความผิดพลาดในการตรวจสอบบัญชีอาจเหลือคณานับ

Arthur Andersen เคยครองอันดับหนึ่งในธุรกิจการบัญชีระหว่างประเทศในปี 2522 กระบวนการควบและครอบกิจการ (Merger and Acquisition) ในธุรกิจนี้นับตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา ยังผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอันดับยักษ์ใหญ่ในธุรกิจการบัญชีระหว่างประเทศ KPMG International ยึดครองอันดับหนึ่งในปี 2534 Pricewaterhouse Coopers ถีบตัวขึ้นมาแทนที่ในปี 2541 เมื่อ Price Waterhouse ควบรวมกิจการกับ Coopers and Lybrand

การทำสงครามระหว่าง Arthur Andersen กับ Andersen Consulting นับตั้งแต่ปี 2540 ทำให้ Arthur Andersen รั้งท้ายใน The Big Five

ความผิดพลาดในการตรวจสอบบัญชี Enron Corp กำลังทำให้ Arthur Andersen ไม่มีอันดับในธุรกิจบริการวิชาชีพระหว่างประเทศ

หมายเหตุ

1. ข้อมูลพื้นฐานของ Arthur Andersen โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลด้านการประกอบธุรกรรม ข้อมูลการเงิน และประวัติบริษัท ดู www.arthurandersen.com

2. ความไม่พอใจของผู้นำสายบริการการให้คำปรึกษาที่มีต่อสายบริการการบัญชี

(ก) David Whitford,

“Arthur, Arthur”

Fortune, Vol.136, Issue 9 (November 10, 1997).

(ข) รายงานข่าวใน *The Economist*

“Civil War At Arthur Andersen”,

The Economist (July 17, 1997).

“Spouse Trouble”,

The Economist (June 7, 1997).

3. ข้อตกลงการแยกตัว Andersen Consulting ออกจาก Andersen Worldwide
ดูรายงานข่าว

“Andersen’s Android’s War”,

The Economist (August 12, 2000).

4. รายงานข่าวเกี่ยวกับ Accenture ชื่อใหม่ของ Andersen Consulting โปรด
อ่าน

“Accenture to Float”,

BBC News (April 19, 2001).

“Accenture Cuts 1,400 Jobs”,

BBC News (June 8, 2001).

www.bbc.co.uk

ตารางที่ 1
รายได้ของ Arthur Andersen
ปีบัญชี 2535 – 2544
(ด้านดอลลาร์อเมริกัน)

ปีบัญชี	รายได้
2535	2,994
2536	3,185
2537	3,519
2538	4,133
2539	4,605
2540	5,191
2541	6,093
2542	7,270
2543	8,388
2544	9,336

ที่มา www.arthurandersen.com

หมายเหตุ ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม

ตารางที่ 2

รายได้ของ Arthur Andersen

จำแนกตามประเภทธุรกิจ

ปีบัญชี 2543 – 2544

(ด้านดอลลาร์อเมริกัน)

ประเภทของธุรกิจ	2543		2544	
	จำนวน	%	จำนวน	%
1. การตรวจสอบบัญชี	3,920	46.1	4,260	45.6
2. บริการภาษีอากรและกฎหมาย	2,610	30.7	2,980	31.9
3. การให้คำปรึกษาด้านธุรกิจ	1,620	19.0	1,710	18.3
4. การเงินธุรกิจ	360	4.2	390	4.2
รวม	8,510	100.0	9,340	100.0

ที่มา www.arthurandersen.com

- หมายเหตุ
1. ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม
 2. ข้อมูลในตารางนี้ไม่ตรงกับตารางที่ 1

ตารางที่ 2

รายได้ของ Arthur Andersen

จำแนกตามภูมิภาค

ปีบัญชี 2543 – 2544

(ด้านดอลลาร์อเมริกัน)

ประเภทของธุรกิจ	2543		2544	
	จำนวน	%	จำนวน	%
1. อเมริกาเหนือ	4,010	47.1	4,490	48.1
2. ละตินอเมริกา	390	4.6	390	4.2
3. ยุโรปตะวันตก	2,630	30.9	2,870	30.7
4. เอเชียแปซิฟิก	1,120	13.2	1,200	12.8
5. ภูมิภาคอื่นๆ	360	4.2	390	4.2
รวม	8,510	100.0	9,340	100.0

ที่มา www.arthurandersen.com

หมายเหตุ ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม